

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

9 ноември 2016 година *

„Преюдициално запитване — Директива 1999/44/ЕО — Продажба и гаранции на потребителските стоки — Приложно поле — Понятието „продавач“ — Посредник — Изключителни обстоятелства“

По дело C-149/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Cour d'appel de Liège (Апелативен съд Лиеж, Белгия) с акт от 16 март 2015 г., постъпил в Съда на 30 март 2015 г., в рамките на производство по дело

Sabrina Wathélet

срещу

Garage Bietheres & Fils SPRL,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: J. L. da Cruz Vilaça, председател на състава, M. Berger (докладчик), A. Borg Barthet, E. Levits и F. Biltgen, съдии,

генерален адвокат: Н. Saugmandsgaard Øe,

секретар: A. Calot Escobar,

като има предвид становищата, представени:

- за белгийското правителство, от J. Van Holm и J.-C. Halleux, в качеството на представители,
- за германското правителство, от T. Henze и J. Kemper, в качеството на представители,
- за австрийското правителство, от C. Pesendorfer, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от Д. Русанов и G. Goddin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 7 април 2016 г.,

постанови настоящото

* * Език на производството: френски.

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, 1999 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 5, стр. 89).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Sabrina Wathelet и Garage Bietheres & Fils SPRL (наричано по-нататък „автосервиз Bietheres“) по повод на продажбата на употребяван автомобил.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображение 9 от Директива 1999/44 гласи следното:

„като имат предвид, че продавачът следва да бъде пряко отговорен пред потребителя за съответствието на стоките с договора; като имат предвид, че това е традиционното решение, заложено в законодателните разпоредби на държавите членки; като имат предвид, че въпреки това продавачът има правото, както е предвидено във вътрешното законодателство, да предяви регресен иск срещу производителя, предишен продавач в същата верига от договори или [...] всеки друг посредник, освен ако не се е отказал от това право; като имат предвид, че настоящата директива не засяга принципа на свободното договаряне между продавача, производителя, предишен продавач или всеки друг посредник; като имат предвид, че правилата, уреждащи от кого и как продавачът може да поиска обезщетение, се определят от националното законодателство“.
- 4 Член 1, параграф 1 от Директива 1999/44 предвижда:

„Целта на настоящата директива е сближаването на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции с цел да се осигури еднакво минимално ниво на защита на потребителите в контекста на вътрешния пазар“.
- 5 В член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44 понятието „продавач“ е определено по следния начин: „всяко физическо или юридическо лице, което по договор продава потребителски стоки като част от [своята] професионална или търговска дейност“.
- 6 Член 2, параграф 1 от Директива 1999/44 гласи:

„Продавачът е длъжен да достави на потребителя стока, която съответства на договора за продажба“.
- 7 Член 4 от посочената директива, озаглавен „Регресен иск“, предвижда:

„Когато крайният продавач отгов[а]ря пред потребителя поради липса на съответствие в резултат от действие или бездействие на производителя, на предишен продавач в същата верига от договори или на всеки друг посредник, крайният продавач има правото да предяви регресен иск срещу лицето или лицата, отговорни в договорната верига. Националното право определя лицето или лицата, които са отговорни и срещу които крайният продавач може да предяви регресен иск, както и реда и условията за упражняването му“.

- 8 Член 8 от Директива 1999/44, озаглавен „Национално законодателство и минимална защита“, гласи:

„1. Правата, произтичащи от настоящата директива, се прилагат, без да засягат другите права, на които потребителят може да се ползва съгласно националните правила, уреждащи правото на договорна и извъндоговорна отговорност.

2. Държавите членки могат да приемат или запазят в сила по-строги разпоредби в съответствие с Договора, в областта, уредена от настоящата директива, за да гарантират още по-високо ниво на защита на потребителите“.

Белгийското право

- 9 Член 1649 bis от Гражданския кодекс гласи:

„§1. Настоящият раздел е приложим към продажбата на потребителски стоки от продавач на потребител.

§2. За целите на настоящия раздел:

[...]

2° „продавач“ е всяко физическо или юридическо лице, което продава потребителски стоки като част от своята професионална или търговска дейност“.

Фактите и преюдициалният въпрос

- 10 През април 2012 г. г-жа Wathelet, в качеството си на потребител, закупува употребяван автомобил от автосервиз Bietheres. Тя заплаща на посочения автосервиз сумата от 4 000 EUR като продажна цена на този автомобил. Автосервизът не дава на г-жа Wathelet нито разписка, нито доказателство за плащането, нито фактура за продажбата.
- 11 Автосервиз Bietheres извършва за своя сметка технически преглед на автомобила. Освен това отправя искане за регистрация до компетентния белгийски орган, като цената за регистрацията е поета от г-жа Wathelet.
- 12 През юли 2012 г., преди г-жа Wathelet да получи фактура, въпросният автомобил се поврежда и е оставен от нея в автосервиз Bietheres за ремонт. В автосервиза е установена повреда на двигателя.
- 13 Когато г-жа Wathelet отива да вземе поправения си автомобил, ѝ е представена фактура за ремонт на стойност 2 000 EUR. Тя отказва да я плати, тъй като смята, че разходите за ремонта трябва да бъдат поети от автосервиз Bietheres като продавач на автомобила.
- 14 По този повод г-жа Wathelet е уведомена, че автомобилът ѝ никога не е принадлежал на автосервиза, който ѝ го е продал не за своя, а за сметка на г-жа Donckels, също физическо лице. Всъщност автосервиз Bietheres само е изпълнил ролята на посредник.
- 15 Запитващата юрисдикция установява, че г-жа Donckels не е получила цялата продажна цена, тъй като автосервиз Bietheres е задържал сумата от 800 EUR за ремонта на автомобила с цел да бъде предложен за продажба.

- 16 В писмо от 17 ноември 2012, изпратено до г-жа Wathelet, автосервиз Bietheres потвърждава ролята си на посредник във въпросната продажба. Освен това твърди, че повредата на двигателя е обичаен риск при покупко-продажба на употребяван автомобил между физически лица. Затова потвърждава отказа си да върне на г-жа Wathelet автомобила, докато фактурата за ремонта не бъде изплатена изцяло. Към изпратеното писмо автосервиз Bietheres прилага разписка за сумата от 4 000 EUR, попълнена на ръка с името и фамилията на собственика нетърговец и на купувача — г-жа Wathelet, като този документ не носи обаче подписа на г-жа Donckels.
- 17 През декември 2012 г. автосервиз Bietheres предявява иск срещу г-жа Wathelet пред Tribunal de première instance de Verviers (Първоинстанционен съд Вервие (Белгия), като иска плащане на фактурата за ремонт на стойност 2 000 EUR, заедно със законните лихви.
- 18 С молба, подадена в деловодството на същия съд, г-жа Wathelet предявява насрещен иск, с който търси разваляне на договора за покупко-продажба на автомобила, връщане на платената от нея сума от 4 000 EUR, заедно с лихвите, и изплащане на обезщетение за вреди в размер на 2 147,46 EUR. Освен това г-жа Wathelet оспорва по основание претенцията на автосервиз Bietheres.
- 19 Tribunal de première instance de Verviers (Първоинстанционен съд Вервие) осъжда г-жа Wathelet да плати сумата по фактурата за ремонт заедно с лихвите, като отхвърля насрещния ѝ иск. Г-жа Wathelet обжалва това съдебно решение пред запитващата юрисдикция.
- 20 Тази юрисдикция констатира, че г-жа Wathelet е „потребител“ по смисъла на Гражданския кодекс и че автомобилът е „потребителска стока“ по смисъла на тази нормативна уредба. От друга страна, установява, че автосервиз Bietheres продава потребителски стоки като част от своята професионална или търговска дейност.
- 21 Автосервизът Bietheres пък оспорва да е страна по процесния договор, като подчертава, че собственикът на въпросния автомобил, г-жа Donckels, му го е била оставила за продажба на консигнация и че следователно ставало въпрос за покупко-продажба между физически лица.
- 22 Според запитващата юрисдикция обаче съществуват убедителни, конкретни и непротиворечиви улики, че г-жа Wathelet не е била уведомена, че става въпрос за покупко-продажба между физически лица.
- 23 При тези обстоятелства Cour d'appel de Liège (Апелативен съд Лиеж, Белгия) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Понятието „продавач“ на потребителски стоки в член 1649 bis от белгийския Граждански кодекс, добавен със Закон от 1 септември 1994 г., озаглавен „Закон за защита на потребителите при продажба на потребителски стоки“, който транспонира в белгийското право Директива 1999/44 относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции, следва ли да се тълкува в смисъл, че се отнася не само до търговците, които в качеството на продавачи прехвърлят на потребителите правото на собственост върху потребителски стоки, но и до търговците, които действат като посредници на продавачи нетърговци, независимо дали са получили възнаграждение за своето участие и дали са уведомили кандидат купувача, че продавачът е физическо лице?“.

По преюдициалния въпрос

- 24 Като начало следва да се отбележи, че видно от преписката по делото, собственикът на въпросния употребяван автомобил е била г-жа Donckels, а не автосервиз Bietheres, и че съответно е ставало въпрос за покупко-продажба между физически лица, доколкото автосервиз Bietheres е действал само като посредник.
- 25 От друга страна, запитващата юрисдикция установява, че продажната цена, след приспадане на разходите за ремонта, направен с цел автомобилът да бъде предложен за продажба, е била предадена на собственика му. Освен това данните в преписката не дават основание да се заключи, че собственикът на автомобила не е дал съгласието си автосервиз Bietheres да извърши продажбата на този автомобил.
- 26 Следователно в случая по главното производство става въпрос за продажба на потребителска стока, при чието сключване автосервиз Bietheres е действал като търговец за сметка на собственика на тази стока, който е физическо лице, дало съгласие за тази продажба.
- 27 Следователно е важно да се провери дали при такива обстоятелства потребителят, който е купил потребителската стока, се ползва от защитата по Директива 1999/44, така че посредникът да може да се разглежда като продавач по смисъла на посочената директива.
- 28 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза следва, че доколкото текстът на разпоредба от правото на Съюза не съдържа препращане към правото на държава членка по отношение на определено понятие, същото трябва да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Европейския съюз, при което да се отчитат контекстът на разпоредбата и целта, преследвана с разглежданата правна уредба (вж. в този смисъл решения от 18 октомври 2011 г., Brüstle, C-34/10, EU:C:2011:669, т. 25 и от 15 октомври 2015 г., Axa Belgium, C-494/14, EU:C:2015:692, т. 21 и цитираната съдебна практика).
- 29 Следователно, доколкото член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44 определя понятието „продавач“, без за значението му да препраща към националното право, посочената разпоредба трябва да се счита, за целите на прилагането на тази директива, като съдържаща самостоятелно понятие на правото на Съюза, което трябва да се тълкува еднакво на територията на Съюза.
- 30 Освен това, макар понятието „продавач“ да се съдържа в други актове от правото на Съюза, само Директива 1999/44 дава специфичното определение по член 1, параграф 2, буква в) от нея. Както отбелязва генералният адвокат в точка 43 от заключението си, става въпрос за понятие, което трябва да се тълкува с оглед както на целите, преследвани с тази директива, така и на особената функция на „продавача“ в рамките на тази директива.
- 31 Член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44 определя продавача като „всяко физическо или юридическо лице, което по договор продава потребителски стоки като част от [своята] професионална или търговска дейност“.
- 32 Следва да се приеме, че така определеното понятие „продавач“ е обективно (вж. по аналогия решение от 3 септември 2015 г., Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, т. 21 и определение от 19 ноември 2015 г., C-74/15, Tarcău, EU:C:2015:772, т. 27) и се основава на критерии като съществуването на „договор“, продажбата на „потребителска стока“ и наличието на „професионална или търговска дейност“.

- 33 Вярно е, че това понятие не препраща към понятието „посредник“. По-общо, Директива 1999/44 не съдържа определение на понятието „посредник“, макар това понятие да е посочено в съображение 9 и в член 4 от тази директива. Освен това последната не урежда отговорността на посредника към потребителя в рамките на договора за продажба.
- 34 Същевременно е вярно, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 51 от заключението си, че подобна констатация сама по себе си не изключва възможността понятието „продавач“ по смисъла на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44 да бъде тълкувано като обхващащо търговеца, който действа за сметка на физическо лице, когато от гледна точка на потребителя този търговец продава по договор потребителска стока като част от своята професионална или търговска дейност. Всъщност този търговец би могъл да обърка потребителя, като остави у него погрешно впечатление, че действа в качеството на продавач — собственик на стоката.
- 35 В това отношение следва да се отбележи, на първо място, че текстът на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44 по никакъв начин не изключва подобно тълкувание.
- 36 На второ място, е важно да се отбележи, че телеологическото тълкуване на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44, основано на целта ѝ да гарантира високо равнище на защита на потребителите (решение от 3 октомври 2013 г., Duarte Nueros, C-32/12, EU:C:2013:637, т. 25), потвърждава изложеното в точка 34 тълкувание на тази разпоредба.
- 37 Всъщност съгласно член 2, параграф 1 и член 3 от Директива 1999/44 продавачът е длъжен достави на потребителя стока, която съответства на договора за продажба, а съгласно параграф 3 от последния член — да я поправи или замени в случаите на несъответствие. Така член 1, параграф 2, буква в) от посочената директива очертава кръга от лица, срещу които потребителят може да предяви правата си по тази директива. Следователно, за да може да се ползва от защитата, която му предоставя Директива 1999/44, потребителят задължително трябва да знае кой е продавачът, и в частност дали той е физическо лице или търговец.
- 38 Следователно, ако при обстоятелства като тези по главното производство търговецът действа като посредник на физическо лице, незнанието на потребителя в какво качество този търговец участва в продажбата би го лишило от правата, които са му гарантирани с Директива 1999/44 и които имат обвързващо действие съгласно член 7, параграф 1 от нея.
- 39 Затова, за да се осигури ефективна защита на потребителя в рамките на Директива 1999/44, е задължително този потребител да бъде уведомен, че собственикът е физическо лице. Това тълкувание осигурява полезно действие на посочената директива и е в съответствие с практиката на Съда, съгласно която въведената с директивите на Съюза система на защита на потребителите се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на възможностите си да преговаря, така и на степента си на информираност (решение от 4 юни 2015 г., Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, т. 42).
- 40 Всъщност има съществена разлика в степента на информираност на потребителя, от една страна, и на търговския посредник, от друга, особено когато потребителят не е уведомен за това, че собственикът на продаваната стока в действителност е физическо лице.
- 41 Затова в случай като този по главното производство, при който потребителят лесно може да бъде въведен в заблуждение поради условията, при които е извършена продажбата, е нужно на същия да бъде предоставена по-голяма защита. Следователно отговорността на продавача съгласно Директива 1999/44 трябва да може да бъде наложена на посредника, който така се представя пред потребителя, че може да го обърка, оставяйки у него впечатлението, че е собственик на продаваната стока.

- 42 Обратното тълкувание, което при всички положения изключва действащите като посредници търговци от обхвата на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44, би застрашило постигането на общата цел, преследвана с правната уредба на Съюза в областта на защитата на потребителите и закрепена в член 169 ДФЕС, а именно да се осигури високо ниво на защита на потребителите и следователно доверието на потребителите.
- 43 На трето място, що се отнася до въпроса за възнаграждението на посредника за неговото участие, следва да се приеме, че това възнаграждение, предмет на договорното отношение между собственика нетърговец и посредника, поначало не попада в приложното поле на Директива 1999/44. В този смисъл, както отбелязват австрийското правителство и Европейската комисия, въпросът получава ли действащият като посредник търговец възнаграждение за участието си, не е отнормим за преценката дали същият трябва да бъде квалифициран като „продавач“ по смисъла на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44.
- 44 Компетентната национална юрисдикция е тази, която трябва да провери дали в случай като разглеждания в главното производство търговецът може да бъде смятан за „продавач“ по смисъла на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44, когато не е уведомил надлежно потребителя, че не е собственикът на съответната стока, което означава, че тази юрисдикция следва да вземе предвид всички конкретни обстоятелства (вж. по аналогия решение от 4 юни 2015 г., *Faber*, C-497/13, EU:C:2015:357, т. 38 и 39). За да се прецени дали потребителят е могъл да разбере, че посредникът действа за сметка на физическо лице, релевантни могат да бъдат в частност степента на участието и усилията на посредника при продажбата, обстоятелствата, при които стоката е била представена на потребителя, както и поведението на последния.
- 45 С оглед на изложеното по-горе понятието „продавач“ по смисъла на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44 трябва да се тълкува в смисъл, че се отнася и до действащия като посредник за сметка на физическо лице търговец, който не е уведомил надлежно потребителя купувач, че собственикът на продаваната стока е физическо лице — което запитващата юрисдикция следва да провери, като вземе предвид всички обстоятелства по случая. За горното тълкувание е без значение дали посредникът получава или не възнаграждение за своето участие.

По съдебните разноски

- 46 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Понятието „продавач“ по смисъла на член 1, параграф 2, буква в) от Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции трябва да се тълкува в смисъл, че се отнася и до действащия като посредник за сметка на физическо лице търговец, който не е уведомил надлежно потребителя купувач, че собственикът на продаваната стока е физическо лице — което запитващата юрисдикция следва да провери, като вземе предвид всички обстоятелства по случая. За горното тълкувание е без значение дали посредникът получава или не възнаграждение за своето участие.

Подписи